

Μια συζήτηση για τα Αρχεία και το Δίκαιο με τη Μαρία Κανελλοπούλου - Μπότη

Επιμέλεια: Χρήστος Χρυσανθόπουλος (Αρχειών Τάξις)

Πρόσφατα κυκλοφόρησε το νέο βιβλίο της **Μαρίας Κανελλοπούλου - Μπότη**, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας στο τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με τίτλο *Αρχεία και Δίκαιο* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2020). Με μια σύντομη ανάγνωση των περιεχομένων του βιβλίου εύκολα καταλαβαίνει κάποιος ότι πρόκειται για ένα ξεχωριστό και μοναδικό εγχείρημα, καθώς για πρώτη φορά στην Ελλάδα συγκεντρώνεται και σχολιάζεται σε ένα ενιαίο βιβλίο το διακλαδικό δίκαιο που αφορά τα αρχεία. Αυτή η έκδοση έρχεται να εμπλουτίσει και να ανανεώσει την ελλιπή βιβλιογραφική παραγωγή για τα αρχεία στη χώρα τόσο σε ερευνητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο και αποτέλεσε μια καλή ευκαιρία για την **Αρχειών Τάξις** να πραγματοποιήσει μια συζήτηση με τη συγγραφέα.

Το βιβλίο αποτελείται από τέσσερα βασικά μέρη πριν τις τελικές παρατηρήσεις της συγγραφέως. Το πρώτο μέρος αποτελείται από τρία κεφάλαια που μας εισάγουν στο κόσμο των αρχείων και του δικαίου, καθώς και στη σχέση των νομικών με τα αρχεία. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από δέκα κεφάλαια και αναφέρεται αναλυτικά στα αρχεία και τα προσωπικά δεδομένα. Το τρίτο μέρος καταλαμβάνει έντεκα κεφάλαια σχετικά με τα αρχεία και την πνευματική ιδιοκτησία. Τέλος, το τέταρτο μέρος αφιερώνεται, με τέσσερα αναλυτικά κεφάλαια, στην ένταξη των αρχείων στην ευρύτερη συζήτηση για την πολιτιστική κληρονομιά.

Η δομή του έργου, οι αναλυτικές υποσημειώσεις και το ευρετήριο το καθιστούν ιδιαίτερα εύχρηστο ακόμα και για όσους από εμάς δεν είμαστε εξοικειωμένοι με ένα νομικό εγχειρίδιο.

Η αρτιότητα και η σαφήνεια της παρουσίασης των νομοθετημάτων συνδυαστικά με τη γλαφυρότητα του τρόπου γραφής και ανάλυσης της συγγραφέως αναδεικνύει τη μέριμνά της για την κατανόηση όλων των ζητημάτων που πραγματεύεται και από το μη ειδικό αναγνωστικό κοινό. Παράλληλα, αποτελεί και ένα πολύτιμο έργο αναφοράς για τους ερευνητές και επαγγελματίες, εντός και εκτός Ελλάδας, που μελετούν το δίκαιο των αρχείων και τα όσα συμβαίνουν στην ελληνική αρχειακή περίπτωση.

Πότε και με ποια αφορμή συλλάβατε την σκέψη να δουλέψετε στην κατεύθυνση συγγραφής του παρόντα τόμου; Πόσο καιρό διήρκεσε αυτή η προσπάθεια;

Υπηρετώ στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, οπότε είναι καιρός τώρα που είχα σκεφτεί πως πρέπει να γραφεί ένα βιβλίο με το δίκαιο των αρχείων, ενημερωμένο με τις τελευταίες νομικές εξελίξεις, όπως η Οδηγία για την πνευματική ιδιοκτησία και την ενιαία ψηφιακή αγορά του 2019 και ο Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, εν ισχύ από το 2018. Αλλά η πιο μεγάλη σύγχρονη αλλαγή είναι ο νέος νόμος για τα Γενικά Αρχεία του Κράτους του 2019. Όμως είναι πολλά χρόνια που διαβάζω, γράφω και ερευνώ το ζήτημα του δικαίου σε σχέση με τα αρχεία, οπότε η έρευνα διήρκεσε πολύ περισσότερο από την τελική συγγραφή, που πήρε βέβαια κι αυτή κάποιους μήνες.

Με την πρώτη ανάγνωση του βιβλίου είχα την αίσθηση ότι δεν πρέπει να λείπει από καμία βιβλιοθήκη, όχι μόνο των νομικών που ασχολούνται με σχετικά θέματα, αλλά και όλων των φορέων διαχείρισης της πληροφορίας και ειδικότερα σε αρχεία, βιβλιοθήκες και μουσεία. Από νομική σκοπιά, οι παραπάνω οργανισμοί και η διαχείριση των αρχείων τους αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο;

Πλέον αν ακολουθήσουμε και τη γραμμή της Οδηγίας για την πνευματική ιδιοκτησία στην ενιαία ψηφιακή αγορά, και οι τρεις αυτοί οργανισμοί είναι ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς και οι εξαιρέσεις, για παράδειγμα, από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν κοινή εφαρμογή. Οπωσδήποτε, λοιπόν, υπάρχει αυτή η σύνδεση. Από την άλλη μερικά, βρίσκουμε στον Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων μια εξαίρεση που επιτρέπει την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, ειδικά για λόγους *αρχαιοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον*, και αυτό αφορά τα αρχεία μόνο, ενώ άλλη εξαίρεση εδώ αφορά την ιστορική έρευνα γενικότερα, και δεν περιορίζεται στα αρχεία. Εάν μια βιβλιοθήκη ή ένα μουσείο έχει αρχείο, έχει εφαρμογή σε αυτό η ειδική νομοθεσία για τα αρχεία.

«τα αρχεία προστατεύουν το ατομικό δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία σε όλη του την έκταση»

Η αλήθεια είναι ότι οι έννοιες *‘αρχείο, βιβλιοθήκη, μουσείο’*, όταν μάλιστα μιλάμε για διαδικτυακές εφαρμογές και ψηφιακή πληροφορία (άλλα όχι μόνο), παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες. Παρόλα αυτά, εγώ προτιμώ τον κλασικό τους διαχωρισμό, γιατί η αλήθεια είναι ότι το αρχείο, η βιβλιοθήκη και το μουσείο δεν υπηρετούν καταρχήν τους ίδιους σκοπούς, και αυτό δεν μπορεί παρά να διαφοροποιεί τη νομική τους μεταχείριση.

Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η σχέση που πρέπει να έχουν οι αρχειονόμοι και εν γένει οι επιστήμονες της πληροφόρησης με το δίκαιο; Είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι στη χώρα μας;

Στο δικό μας Τμήμα, από το 2005 οι φοιτητές μας διδάσκονται το Γενικές Αρχές Δικαίου, Δίκαιο της Πληροφορίας, I και II (πνευματική ιδιοκτησία/προσωπικά δεδομένα/δεοντολογία της πληροφορίας-της αρχειονομίας, της βιβλιοθηκονομίας, της μουσειολογίας ειδικότερα), οπότε θεωρώ ότι οι δικοί μας φοιτητές είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι όσον αφορά αυτά τα αντικείμενα. Άλλωστε, τα μαθήματα αυτά είναι υποχρεωτικά (εκτός από το τελευταίο), και αυτό αναδεικνύει τη σημασία που δίνεται στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο στην απόλυτα απαραίτητη βασική νομική κατάρτιση των αρχειονόμων και γενικότερα, των επιστημόνων της πληροφόρησης.

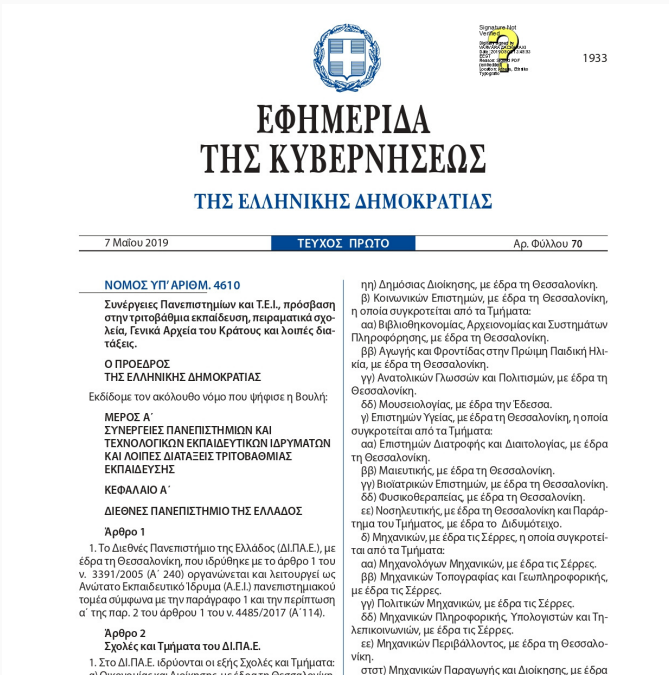
Σε συνέχεια του παραπάνω ερωτήματος βρήκα ιδιαίτερα σημαντική τη σημείωση στις τελικές σας παρατηρήσεις για τη σχέση των αρχείων με τη διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μια πτυχή που συνήθως μας διαφεύγει όταν σκεπτόμαστε τα αρχεία και είναι ιδιαίτερα σημαντική στην εποχή μας. **Θέλετε να μας αναλύσετε λίγο παραπάνω αυτή τη σχέση;**

Το ζήτημα των ατομικών δικαιωμάτων σε σχέση με τα αρχεία είναι το πιο θεμελιώδες, ενώ συμβαίνει χάνεται στις σχετικές συζητήσεις, που επικεντρώνονται συχνά στα ειδικότερα ερωτήματα. Τα αρχεία αποτελούν θεματοφύλακα της ιστορικής μνήμης και διαφυλάσσουν πολύτιμες, αυθεντικές πληροφορίες για το παρελθόν. Θα αναφέρω το παράδειγμα της Νοτίου Αφρικής και της εκεί καταστροφής των αρχείων εποχής του apartheid, με σκοπό την αποδυνάμωση κάθε δυνατότητα εξακρίβωσης της ιστορικής αλήθειας των δολοφονιών και των λοιπών βασανιστηρίων που συνέβαιναν εκείνη την εποχή. Η καταστροφή αυτή κατέλυσε κάθε δυνατότητα αγωγής των συγγενών των θυμάτων κατά του κράτους για αποζημίωση, ενώ κάλυψε και τις ποινικές ευθύνες των θυτών. Επίσης, αλλοίωσε την ιστορία. Με αυτό το παράδειγμα, που βέβαια δεν είναι το μόνο, γιατί η ιστορία βρήκει περιπτώσεων καταστροφής αρχείων σε μεγάλη κλίμακα σε καιρούς πολέμου κ.λπ., φαίνεται, νομίζω, η σύνδεση των αρχείων με την προστασία θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων.

Παράλληλα, τα αρχεία προστατεύουν το ατομικό δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία σε όλη του την έκταση. Πίσω από τις ειδικότερες νομικές ρυθμίσεις πρέπει πάντα να κρίνουμε εάν ένας κανόνας π.χ. πρόσβασης στο αρχείο, ή μη παροχής πρόσβασης για προστασία π.χ. ιδιωτικής ζωής, είναι ένας κανόνας που μπορεί να επιβιώσει μιας προσφυγής για αντισυνταγματικότητα, λόγω προσβολής θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η στάθμιση, δηλαδή, των συμφερόντων, χωρίς να παραβλέπεται το συμφέρον της ολότητας, πρέπει να γίνεται κατά τους γνωστούς κανόνες και να πείθει πως έγινε δίκαια.

Ο πρόσφατος νόμος (Ν. 4610/2019) για τα Γενικά Αρχεία του Κράτους θεωρείτε ότι ακολουθεί τις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αρχειακοί οργανισμοί; Υπάρχουν σημαντικές παραλείψεις;

Ο νέος νόμος για τα ΓΑΚ ήταν μια ευχάριστη έκπληξη, καταρχήν γιατί ο παλαιότερος νόμος ήταν πραγματικά πολύ παλιός, και κατά δεύτερον, γιατί απέδειξε ότι η Πολιτεία ενδιαφέρεται ενεργά για τα αρχεία της χώρας-τα θεωρεί, επομένως, σημαντικά. Αυτό ήταν το πρώτο μεγάλο κέρδος. Αλλά μετά από αυτά, ο νόμος είναι ένας σύγχρονος νόμος για τα αρχεία, προσαρμοσμένος στις ανάγκες και τις δυνατότητες των καιρών, και η ψήφισή του ήταν μια μεγάλη επιτυχία για εμάς. Αβλεψίες, βέβαια, έχουν όλοι οι νόμοι, και οι νομοθέτες, άνθρωποι είναι. Σημαντικές παραλείψεις για εμένα δεν έχει. Απλά πρέπει να ερμηνεύσουμε τον νόμο, όπου χρειάζεται, για να καλύψουμε τις περιπτώσεις που χρειάζονται κάλυψη ανά περίπτωση. Χρειάζεται, ειδικότερα, μια προσοχή για την προστασία των ιδιοκτητών των ιδιωτικών αρχείων, αλλά και μια ευρεία ερμηνεία ώστε η εξαίρεση της αρχειοθέτησης για το δημόσιο συμφέρον να έχει εφαρμογή και στα ιδιωτικά αρχεία της χώρας, κάτι που ήδη διευκρινίστηκε στην Αγγλία, αναφέρομαι όμως εδώ στον Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Έχουμε χρόνο να εφαρμόσουμε και να ερμηνεύσουμε τον νόμο. Σημασία έχει ότι ψηφίστηκε, ενώ είναι σαφές ότι η προετοιμασία του έγινε από τους πλέον κατάλληλους ειδικούς στα αρχεία.

7 Μαΐου 2019 ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ Αρ. Φύλλου 70

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4610
Συνέργειες Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι., πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΜΕΡΟΣ Α'
ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άρθρο 1
1. Το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (Δ.Π.Α.Ε.), με έδρα τη Θεσσαλονίκη, που ιδρύθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3391/2005 (Α' 240) οργανώνεται και λειτουργεί ως Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α.Ε.Ι.) πανεπιστημιακού τύπου σύμφωνα με την παράγραφο 1 και την περίπτωση α' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4485/2017 (Α' 114).

Άρθρο 2
Σχολές και Τμήματα του Δ.Π.Α.Ε.
1. Στο Δ.Π.Α.Ε. ιδρύονται οι εξής Σχολές και Τμήματα:
α) Οικονομίας και Διοίκησης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, η) Δημόσιας Διοίκησης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, β) Κοινωνικών Επιστημών, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, η οποία συγκροτείται από τα Τμήματα:
αα) Βιβλιοθηκονομίας, Αρχαιονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, ββ) Αγώνης και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, γγ) Ανατολικών Γλωσσών και Πολιτισμών, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, δδ) Μουσειολογίας, με έδρα την Έδεσσα, εε) Επιστημών Υγείας, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, η οποία συγκροτείται από τα Τμήματα:
αα) Επιστημών Διατροφής και Διατολογίας, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, ββ) Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής, με έδρα τις Σέρρες, γγ) Βιοιατρικών Επιστημών, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, δδ) Φυσικοθεραπείας, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, εε) Νοσηλευτικής, με έδρα τη Θεσσαλονίκη και Παράρτημα του Τμήματος, με έδρα το Διδυμότειχο, στ) Μηχανικών, με έδρα τις Σέρρες, η οποία συγκροτείται από τα Τμήματα:
αα) Μηχανολόγων Μηχανικών, με έδρα τις Σέρρες, ββ) Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής, με έδρα τις Σέρρες, γγ) Πολιτικών Μηχανικών, με έδρα τις Σέρρες, δδ) Μηχανικών Πληροφορικής, Υπολογιστών και Τηλεπικοινωνιών, με έδρα τις Σέρρες, εε) Μηχανικών Περιβάλλοντος, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, στστ) Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

Πώς φαίνεται να αλλάζει ο ψηφιακός κόσμος τις έως τώρα συζητήσεις για τα αρχεία; Ποια είναι τα νέα προβλήματα από την οπτική σας;

Η ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού είναι μια εξαιρετική δυνατότητα προώθησης των σκοπών τους, όμως και αυτή παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες από κάθε πλευρά, όπως η καθαρά οικονομική. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι η ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού απαγορεύεται να 'θεοποιείται', γιατί δεν πρόκειται να μας λύσει όλα τα προβλήματα που έχουμε όσον αφορά την εξυπηρέτηση του σκοπού ενός αρχείου σε καμία περίπτωση. Η ψηφιοποίηση παρουσιάζει μια σειρά προβλημάτων, όσον αφορά για παράδειγμα τη διατήρηση των αρχείων σε ψηφιακή μορφή για δεκαετίες ολόκληρες, τη διασύνδεσή τους με άλλα αρχεία όταν θα το θέλαμε, και τα σοβαρά νομικά εμπόδια που θέτουν η πνευματική ιδιοκτησία (η ψηφιακή αναπαραγωγή είναι προστατευόμενη από τον νόμο κι εάν αυτό που ψηφιοποιείται εμπίπτει στην έννοια του έργου ή μιας βάσης δεδομένων, απαιτούνται άδειες ψηφιοποίησης κ.λπ.), αλλά και ο νόμος για τα προσωπικά δεδομένα. Είναι περίπλοκα τα ζητήματα αυτά και απαιτούν λύσεις και τεχνολογικές και νομικές.

Ένα άλλο σημείο που βρήκα ιδιαίτερα ενδιαφέρον στο βιβλίο είναι η αναφορά στο δικαίωμα των πολιτών στη λήθη. Θεωρείτε ότι με την παρούσα νομοθεσία συνδυαστικά με τις εξελίξεις της τεχνολογίας είναι εφικτή η προάσπιση αυτού του δικαιώματος;

Το δικαίωμα στη λήθη αναγνωρίστηκε ότι βασίζεται στην καταργηθείσα ήδη Οδηγία για τα προσωπικά δεδομένα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, και συμπεριλήφθηκε στον Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Αφορά τη δυνατότητα ο πολίτης να ζητήσει τη διαγραφή προσωπικών του δεδομένων από π.χ. μια μηχανή αναζήτησης όπως η Google, αλλά και από ένα αρχείο, όταν τα δεδομένα αυτά δεν είναι πλέον κατάλληλα, πρόσφορα για τον σκοπό για τον οποίον είχαν συλλεγεί κ.λπ. Νομίζω ότι τα αρχεία είχαν αρχικά μάλλον παρεξηγήσει τη διάταξη και σκέφθηκαν ότι ο καθένας θα μπορεί να ζητήσει ουσιαστικά τη διαγραφή της ιστορίας. Ειδικά στη Γαλλία, αλλά και γενικότερα στην Ευρώπη, έγιναν μεγάλες κινητοποιήσεις να μη θεσμοθετηθεί ένα τέτοιο δικαίωμα.

Αλλά η ιστορία των ιδιωτών πολιτών, που δεν είναι δημόσια πρόσωπα, δεν είναι δημόσια ιστορία και σε αυτή την ιστορία, τη δική τους, η ολότητα δεν έχει αποκλειστικά δικαιώματα να μην αποκρυφθεί ή να μη διαφοροποιηθεί, όσο το άτομο εξελίσσεται στον χρόνο. Το άτομο έχει δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του, κι όταν μετά από 15 χρόνια, στη Google βλέπεις ότι ο χ ιδιώτης κάποτε έχασε το σπίτι του από χρέη (*υπόθεση του ΔΕΚ που αναγνώρισε το δικαίωμα στη λήθη*), αυτή η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας παρεμποδίζεται χωρίς νόμιμο λόγο. Στην πνευματική ιδιοκτησία υπάρχει το ηθικό δικαίωμα της μετάνοιας: ο δημιουργός που έχει αλλάξει φιλοσοφική ή άλλη άποψη, δικαιούται να αποσύρει το εκτυπωμένο έργο του από την αγορά, αποζημιώνοντας τον εκδότη αν έχει υποστεί ζημία. Δίνω ένα παράδειγμα όπου το δίκαιο σε αφήνει να αλλάξεις, να μεγαλώσεις, να ωριμάσεις, να γίνεις ένα νέο πρόσωπο, να διεκδικήσεις ένα καλύτερο μέλλον για σένα, χωρίς να παραμένεις εσαεί δέσμιος των αλυσίδων της ψηφιακής αφόρητης μνήμης του διαδικτύου (*δανείζομαι μια έκφραση της συναδέλφου καθηγήτριας Φ. Παναγοπούλου*), που διατηρεί τα δεδομένα μας όσο η τεχνολογία επιτρέπει-κι αυτό είναι πάρα πολύ.

Το ασύλληπτης αξίας αγαθό της διαδικτυακής τεχνολογίας, επομένως, δεν μπορεί να επιτρέψουμε να προξενεί τέτοιου είδους ζημιές στους ανθρώπους. Είμαι όμως βέβαιη ότι όταν τα αρχεία αντιληφθούν την έννοια, τη νομική βάση (*ratio*) του δικαιώματος, και το αληθινό εύρος της διάταξης, τα αρχεία θα πάψουν να σκέφτονται ότι απειλείται η εκπλήρωση του σκοπού τους και παρεμποδίζεται η εύρυθμη λειτουργία τους. Και οι αρχειονόμοι οι ίδιοι, είμαι βέβαιη ότι θέλουν να έχουν το δικαίωμα στη λήθη για να προστατέψουν, αν χρειαστεί, τη δική τους προσωπική διαδρομή μέσα στον χρόνο. Η σύγχρονη τεχνολογία σαφώς επιτρέπει την εφαρμογή του δικαιώματος, ακόμη κι εάν δεν μπορεί κανείς να βρει όλες τις βάσεις δεδομένων όπου μπορεί η διαγραπτέα πληροφορία να βρίσκεται. Αυτή η τεχνολογική αδυναμία δεν μπορεί να καταλύσει το δικαίωμα να διαγράψεις την πληροφορία από π.χ. τη Google, το Facebook, ή όπου αλλού. Και τη διαδικτυακή πορνογραφία ξέρουμε ότι είναι αδύνατο τεχνολογικά να την πατάξουμε ολοκληρωτικά και σε όλες τις χώρες του κόσμου, αλλά δεν την αποποινικοποιήσαμε για αυτό.